

ד"ר מאיה גז. "עד שאת לא קונה את הלחם שלך בצרפתית ולא נכנסת למיטה בצרפתית, לא תדעי צרפתית"

כמי שהתגוררה בפריז עשר שנים, חקרה את העיר לעומק, פסעה בכל רחובותיה, הריחה את כל ריחותיה וטעמה את כל טעמיה, ד"ר מאיה גז בטוחה שפיועי הטרור האחרונים לא יכבו שם את האורות. "הצרפתים כרגע בהלם טוטאלי", היא אומרת, "אבל הם עם שבוחר בחיים"

ווי, מאדאם

מאיה פולק • צילום רמי זרנגר

וום אחרי חלקו הראשון של הראיון הזה עם ד"ר מאיה גז, מומחית לתרבות צרפת – שהיה, אם להודות באמת, ראיון שמה ואופטימי למדי על עושר, על סלבס ובעיקר על פריז – פקדה את עיר האורות מתקפת טרור צחנית שהתפרשה על פני מספר מוקדים. שניים מהם קשורים מאוד לחייה של ד"ר גז. "הדירה הראשונה שבה גרתי בפריז הייתה מעל לתיאטרון 'בטקלאן' והדירה האחרונה הייתה מעל למסעדה הקמבודית", מספרת גז, "הרעיון של הפיגועים האלה, בעיני, לא היה לפגוע בתיירים, אלא באזרחים צעירים. הם אירעו באזור מגורים ברובע ה-11, שהוא רובע של צעירים רווקים וסטודנטים בתחילת חייהם, ובהם חברים צרפתים שלי, שאחד מהם היה במסעדה מאחורי תיאטרון בטקלאן וחווה את הכל בלייב. למזלי, איש מהם לא נפגע. הם התקשרו עוד באותו לילה לעדכן שהם בסדר. "מהיום והלאה אני בטוחה שההליכה ברחובות הללו, שאותם אני מכירה כמו את כף היד שלי, כבר לא תהיה אותו הדבר. אני אחוש את הגשמות של הנרצחים עולות מהמדרכות. אני

מרגישה כאילו מישהו בא אלי הביתה ושם לי פצצה באמצע הסלון. פריז עוברת עכשיו שינוי והופכת להיות פחות תמימה ממה שאני מכירה אותה. זה סיפור עצוב מאוד."

בצרפתית מושלמת

פריז היא עיר שאפשר לחוות אותה גם כשכונה. בעיקר באזור שבו גרה גז ובו אירעו הפיגועים. "גרתי ברחוב קטן בין שני רחובות ארוכים", היא מספרת, "כשהזרתי לבקר נכנסתי לחנות שמעולם לא ביקרתי בה קודם, ובעלת החנות ניגשה אלי ואמרה: 'את גרה פה, נכון?'. תמיד רק עברתי ליד החנות שלה, אבל היא ראתה אותי מדי יום מבעד לחלון הראווה שלה. היא הכירה אותי במשך עשר שנים ולא ידעתי על קיומה. זה מאוד פריזי."

מצד אחד, גז – בת 37, נשואה ואם לילד בן חמש ולתינוקת בת שנה וחצי – היא אשת אקדמיה צעירה שנחטפה על ידי אוניברסיטת תל-אביב כשנחתה בארץ ב-2012, ובאמתחתה דוקטורט בהצטיינות על הסופר רומן גארי מאוניברסיטת סורבון. כיום היא חוקרת במרכז גולדשטיין גורן לחקר התפוצות ומרצה בקולטה ללימודי מקצועות הבריאות, <

שבמסגרתה היא מלמדת בבית הספר לסייעוד בבית החולים וולפסון. צד שני, כשהיא מדברת על צרפת, ובעיקר על פריז, ציץ בעיניה זיק מידבק של שובבות. את השילוב הזה בין ידע אקדמי מבוסס לחוכמת רחוב פריזאית היא החליטה למזג בסדרת הרצאות על פריז, שהפכו עם הזמן למבוקשות מאוד. באתר שלה (www.mayaguez.co.il) היא מציגה את עצמה כישראלית-צרפתייה, ובהרצאות היא מדברת על המאהבות הצרפתיות, על הגנינות המזורות בעולם, על אופנה צרפתית, על המנהג לאכול רגלי צפרדע וגם על רגליה שלה, שצעדו לכל אורכה ורוחבה של פריז בשנים שבהן חייתה שם, עד שגם פריזאים החלו להתלוות אליה ולבקש שתכיר

להם את העיר שבה נולדו וגדלו. גונחה בפריז בשנת 2002, אחרי שסיימה בהצטיינות לימודי שפה וספרות צרפתית ולימודי מורה אסיה ויפנית לתואר ראשון באוניברסיטת תל-אביב, וקיבלה מלגת לימודים מהסורבון. שנים קודם לכן, עוד מימי לימודיה בגימנסיה הרצליה (היא תל-אביבית במקור), התאהבה בשפה הצרפתית, ולמדה אותה בכל רגע פנוי. "הגעתי לפריז עם מזוודה ענקית שהיו בתוכה בעיקר מילונים וספרים, שמלה שחורה אחת, סוודר אדום, ג'נס כחול וכמה חולצות טי שירט - ולא היה לי איפה לגור", היא נזכרת, "תוך שלושה ימים התמקמתי, ושבוע אחרי זה התחילו הלימודים. התיישבתי באולם ההרצאות,

"מעולם לא נתקלתי בגילויי אנטישמיות. בכל מקום אמרתי בגאווה שאני ישראלית ותמיד קיבלו אותי בזרועות פתוחות. הצרפתים מאוד נחמדים. בפריז את יכולה להיות מאוד פסיבית ואנשים ייגשו אלייך"

עלה מרצה על הכמה, התחיל לדבר, ידעתי שהוא מדבר צרפתית ושאני אמורה לדעת צרפתית, אבל לא הבנתי מילה".
למה לא הבנת?
"כי עד שאת לא קונה את הלחם שלך בצרפתית ולא נכנסת למיטה בצרפתית לא תדעי צרפתית. שפה היא סוג של נשימה, שפת גוף. תרבות שלמה. מרוב ייאוש רציתי לחזור לארץ. ישבתי באולם ההרצאות עם דמעות בעיניים. ביום השישי, פתאום התיישבה לידי צרפתייה קטנטונת ולחשה לי בעברית 'אל תבכי, אני אעזור לך'. היא שמעה שאני יודעת עברית והיא הייתה בעצמה יהודייה, בת 18. שמה אלודי, היא הפכה להיות החברה הכי טובה שלי והיא הסבירה לי גם את נבכי התעלות הסוריות של הסורבון וגם את החיים בצרפתית".
כשהחלה לחיות בצרפתית, מצבה של גו הואר להפליא. "את קמה בבוקר, ומיד עולה לך ריח הבולנז'רי שברחוב שלך", היא מספרת, "את יורדת, קונה את מאפה הפטיסרי החביב עלייך ואת הולכת בעיר הכי יפה בעולם. פשוט התחלתי לחרוש את כל פריז ברגל. אני לא חושבת שיש רחוב בפריז שלא הלכתי בו. אני יכולה לכוון אותך על עיור בפריז. בתל-אביב, אגב, לא ממש".

מה ראית בהרבות?
"הייתה לי ליד הבית חנות שנראתה כמו חנות של הומלסים: פננים יש ערימות של בגדים, ועל חלון הראווה כתוב כל יום מחיר אחר, תמיד בין שני יורו לחמישה יורו. שאלתי חברה אם זו חנות להומלסים, והיא הסבירה שמדי יום מגיעה לשם סחורה חרשה של בגדים. שאלתי למה ביום שישי זה עולה חמישה יורו, והיא הסבירה שבשישי מביאים מותגים. את מבינה יש שם זקטים של שאנל וצעפי הרמס בחמישה יורו. הודות לחנות הזו העשרתי את הארון בפסים של מעצבי על בכלום כסף.
"חויז' מוזה, יש בפריז בר לחתולים. את יושבת ומסביבך מלא חתולים. יש גם מלון שיש לו בר שבו נותנים לך כפפות, כובע ומעיל והכל עשוי מקרה: הכיסאות, הרצפה, הכוסות. את יושבת ושותה ויכולה להיות שם זמן מוגבל כי מאוד קר".

את הסיפורים הללו ועוד סודות רבים אחרים היא מספרת גם בהרצאות שלה, ומציידת את השומעים בטיפים לטיול הבא שלהם לפריז. היא גם תופרת לאנשים רשימת המלצות לטיולים לפי מה שמתאים להם: רוצים לטייל ולקנות אופנה? רק לאכול? היא תיתן רשימה ובקרוי אף תתחיל להתלוות אל שומעיה בטיולי בוטיק מיוחדים. הצרפתים, שיצא להם שם של רטנוניים וחסרי סבלנות לתיירים דוברי אנגלית, הם בדיוק ההיפך במציאות שחוותה גו כישראלית בפריז. "מעולם לא

נתקלתי בגילויי אנטישמיות. בכל מקום אמרתי בגאווה שאני ישראלית ותמיד קיבלו אותי בזרועות פתוחות. הצרפתים מאוד נחמדים. בפריז את יכולה להיות מאוד פסיבית ואנשים ייגשו אלייך. תביני, הגעתי לשם ולא הכרתי אף אחד. לא היה לי עם מי לדבר וישבתי לבד במסעדות ובבתי קפה - אבל כשאת פנים מוכרות בבית הקפה, מתייחסים אלייך כשווה בין שווים".

ביפנית מדוברת

כשנגמרה תקופת השהייה על מלגה, הייתה גו, בתו של העיתונאי ואיש הטלוויזיה משה נסטלכאום, צריכה גם להתפרנס. היא הגיעה לפריז כבעלת ניסיון בכתיבה עיתונאית ב"מעריב", ב"העיר", ובשבועון "לאשה", והחלה לחפש עבודה בתחום.

גו: "יום אחד לקחתי חברים למוזיאון של איב סן לורן שממוקם בבניין שבו הייתה חנות הקוטור שלו. בחנות שאלתי את המוכרת 'תגירי, מתי מייסדה סן לורן מת?', והיא פתחה עיניים ואמרה שלא רק שהוא לא מת - הוא יושב ממש קומה מעלינו כרגע. למחרת בבוקר צלצלתי לבית איב סן לורן וביקשתי ראיון איתו. זה היה כבר כמה שנים אחרי שהוא פרש, והתחושה הייתה ששכחו אותו מאז, למרות שהוא אחד האנשים החשובים בפריז. אמרו לי 'תגיעי מחר'.
"הגעתי לשם ופייד ברז'ה, בן הווג של סן לורן, שהקים את האימפריה, קיבל אותי ועשה לי סיור בסטודיו ובכספות שבהן שמורים אבות הטיפוס של העיצובים שלו. איב סן לורן עצמו ישב שם וראיינתי אותו. בסוף הפגישה הוא כל כך התלהב, עד שהם התחילו להזמין אותי ואת החברים שלי למסיבות שלהם, שנערכו פעם בשלושה חודשים".

איזה טיפוס הוא?
"הוא נורא ביישן. הוא היה כבר מאוד חולה בשלב הזה (ומאז נפטר, מ'פ). עזרתי לו פעם לרדת בגרם המדרגות. הוא היה כל כך נחמד ואדיב. מלא כוונות טובות. והראיון איתו, שפורסם ב'גלובס', היה מוצלח מאוד".
המראיון הבא שלה היה המעצב היפני קנזו טקאדה - מייסד מותג האופנה "קנזו". גם אליו היא הגיעה במקרה. "רב הקהילה היהודית בפריז הכשיר אותי ללמד ולהכין ילדים לבר מצווה ולבת מצווה של הקהילה הרפורמית", היא מספרת, "אותה האמהות של הילדים שלימדת אותם עברה בעלית מודל'ס' בתפקיד בכיר מאוד, והומינה אותי למסיבה שנערכה בבניין מגורים סמוך למוזיאון הלובר. עמד שם בחור יפני והיא אמרה לי 'תשמעי, זה קנזו'".

גו נעזרה ביפנית שלמדה באוניברסיטה בארץ ובקורס של עיריית פריז, ובחוצפה הישראלית, וניגשה לקנזו. "הוא עמד לבד ליד האיש שחותך נקניק. פניתי אליו ביפנית והתחלנו לדבר. הוא כל כך שמח שמיישוו מדבר איתו, ועוד ביפנית, אז הוא פשוט הגיש לי את צלחת הנקניקים ואכלנו יחד. הוא סיפר לי שהוא עובד דירה,

תגידו מרסי

מאיה גז משגרת שבעה טיפים שווים במיוחד שיעזרו לך צלוח את רחובות פריז. כן, גם בימים אלה

רואים רחוק, רואים חינוך

"אם אתם רוצים תצפיית מרהיבה על פריז, היכנסו לחנות של לואי ויטון בשאנז אליזה 101, עלו במדרגות הנעות לקומה הראשונה, ושם בקשו מאחד העובדים שייקח אתכם במעלית לגלריה שבקומה השביעית. הכניסה חינוך, ורואים שם ב-360 מעלות את כל פריז מנקודת מבט שאף אחד לא מכיר אותה".

הגבעה הסודית

"פרט לגבעת מונטרטר, שהישראלים מכירים, וגבעת 'שומו' (Parc Des Buttes-Chaumont) שבה נפוליאון השלישי בנה פארק מלאכותי והיא המקום הראשון בצרפת שבו מותר היה להתנשק בפומבי, ישנה עוד גבעה שהישראלים פחות מכירים. שמה Butte-aux-Cailles ('גבעת הצלבים') והיא נראית ממש כמו כפר קטן וקסום ובה מסעדות וחנויות מעצבים קטנות".

אוכלי חינוך

"ניתן לאכול בפריז שבוע שלם מבלי לשלם, וכל יום משהו אחר: מולים, צ'יפס, פיצה, אוכל ספרדי ועוד. פשוט ישנן מסעדות שיום מסוים בשבוע מגישות אוכל חינוך במחיר משקה של שני יורו. פשוט באים, מזמינים כוס משקה ומקבלים מנת אוכל. חפשו את המסעדות האלה".

פיסים לכל דורש

"אני ממליצה לברך בחנויות יד שנייה 'Reciproque' של ניקול מורל (Nicole Morel). הן ממוקמות זו לצד זו ברובע ה-16, וניתן להגיע אליהן בניסיעה במטרור Rue de la Pompe. מורל היא אשה

מכירות בטעם צרפתי

"פעמיים בשנה יש מכירה שעושה פייר ברז'ה, בן זוגו של איב סן לורן, כיו"ר העמותה למלחמה באיידיס בצרפת. עבור המכירה מעצבים תורמים בגדים. יש שם גוטייה, דיור, אן פונטיין ושאל, ממש בכמה עשרות יורו לפריט. מומלץ לבוא בגרבונים וחולצה שחורה, כי אין שם תאי מדידה, ולהביא חברה שמבינה באופנה, כי אין שם מראות".

בתים פתוחים

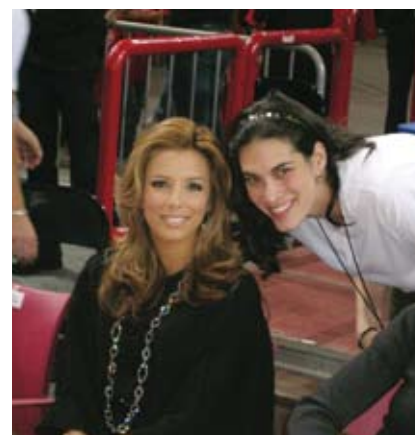
"ניתן לאתר באינטרנט בתים בפריז שבעליהם מזמינים אנשים זרים לאכול אצלם ארוחת ערב. אנשים שאת לא מכירה עומדים ומבשלים לך במטבח ארוחה. זה עולה בין עשרה ל-25 יורו. ניתן לבחור את סוג הארוחה ולהכיר כן אנשים חדשים".

רק רגליים

"הצרפתים לא אוכלים צפרדעים שלמות, אלא רק את הירכיים שלהן. יש לכך סיבה: במאה ה-12 האפיפיור החליט שהנזירים הצרפתים שלו שמים מדי, והוציא הוראה שאסור להם לאכול בשר. הם היו מורעבים, יצאו מהמנזרים וראו ביצות עם צפרדעים, ואמרו לעצמם: 'זה לא בשר, זה משהו שקרוב לדג' והחלו לאכול את זה. האיכרים ראו שהנזירים אוהבים לאכול רגלי צפרדע, והחלו לעשות את מה ש'נציגי האל עלי אדמות' עשו, וכיום יש חוות לגידול צפרדעים למאכל. שווה לטעום, יש לזה טעם של עוף. במסעדת 'אוברז' דה ליל' באלזס מגישים אפילו פודינג צפרדעים, וזה מעדן".

צילום: Philip Neufeldt

גז עם מראיינים מפורסמים. למעלה, מימין לשמאל תיירי הנרי, אווה לונגוריה, אדריאן גרנייה למטה, מימין קנזו, אומה ת'ורמן וג'זפה לואצה

רעבה, היא קודם כל תיקח כוס תה ותירגע. היא גם פתיינית גדולה. הסוד שלה הוא שהיא לא מתאמצת: אין מצב שבחור לא ירצה צרפתייה. הן כל הזמן שומרות על המתח הזה של 'אני לא לגמרי שלך'."

ואת מיישמות את זה בבית?

"אני לא מתנהגת ככה לבעלי, כי אני מאוהבת בו ואני לגמרי שלו, אבל שם אשה צרפתייה ובעלה יכולים לפנות במשך חיים שלמים אחד לשני ב'Vous' (כינוי גוף בצרפתית המציין נימוס, מ'פ). זה כינוי שבא כאילו להרחיק אותך, אבל הם חושבים שזה מאוד סקסי שאת נשואה למישהו ובמובן של השפה הוא זר לך".
גז גם מתייחסת בהרצאותיה למאהבת הצרפתייה. "היה פעם בצרפת מנהג שנקרא 'חמש עד שבע', היא מספרת, 'אחרי העבודה גברים צרפתים נהגו להיפגש עם המאהבות שלהם בדירות מיוחדות שהחזיקו בשבילן. הצרפתים לא הולכים למאהבת כי רע להם בבית. אפילו בבית הספר לומדים על המאהבות של המלכים. אלה נשים חזקות שהשפיעו על הגברים הכי חזקים במדינה".

בעברית צחה

גבר מוביל בחייה, פרט לבעלה, הוא הסופר היהודי-צרפתי ממוצא ליטאי רומן גארי, שנפטר בשנת 1980. נושא הרוקטורט שלה היה "השואה והיהדות ביצירה של הסופר רומן <

"פניתי אל קנזו ביפנית והתחלנו לדבר. הוא כל כך שמח שמישהו מדבר איתו, ועוד ביפנית, אז הוא פשוט הגיש לי את צלחת הנקניקים ואכלנו יחד. הוא סיפר לי איך הגיע באונייה מיפן לפריז ורחץ חתולים וכלבים לפרנסתו"

צרפתייה חופפת את השיער שלה פעם פעמיים בשבוע. היא משקיעה בקרם עיניים. הרופא הכי קרוב ללבה הוא רופא העור, והיא לא זקוקה לפלסטיקאי. היא משתמשת במוצרי תינוקות ומשקיעה במעצב שיער טוב. הצרפתיות לא לובשות צבעים, אלא רק שחור וקצת לבן, חום קרמל ואפור, ויכולות להשקיע בפריט טוב אחד של שאנל או דיור ולחגוג עליו. למשל, הצאית של שאנל, שבבוקר הן ילכו אתה לעבודה ויצוותו לה בגדים ואקססוריז של H&M ובערב הן ייצאו עם אותה הצאית לחתונה, בציוות אחר. צרפתייה גם לא לובשת יהלומים בבוקר, אלא פנינים, כי יהלומים זה לערב".

ויש גם כללים מיוחדים לדייטים, שגז למדה מחברותיה הצרפתיות ועכשיו היא מזמינה את בנות ישראל לנסות אותם בבית. "צרפתייה לא תאכל הרבה ברייט", היא מסבירה, "אם היא

הוזמין אותי לראות את הדירה החדשה שלו. בסופו של דבר ראינתי אותו ויצא מזה שער וכתבה של עשרה עמודים ב'ליידי גלובס'. הוא סיפר לי איך הגיע באונייה מיפן לפריז ורחץ חתולים וכלבים לפרנסתו. עד היום אנחנו נפגשים כשאני בפריז".
בהמשך ראינה גז גם את מארק ג'ייקובס, ברייט באדרו, אדריאן גרנייה, רוד'ה פדרר ועוד סלבים שווים רבים. היא גם פגשה ושוחחה לאורך שנותיה בפריז עם לא מעט מפורסמים בקנה מידה בינלאומי, ביניהם אומה תורמן, אווה לונגוריה, ושחקן הקולנוע הצרפתי הנודע והנערץ עליה דניאל אוטיי ("ז'אן דה פלורט").
לצד אבק הכוכבים, היא השקיעה זמן בניסיון להבין מה מניע את הצרפתים, ובעיקר את הנשים הצרפתיות - וכעת יש לה מסקנות והוראות לביצוע. "יש צרפתיות שבגיל 50 נראות כמו בנות 30", היא טוענת, "אשה

למעלה ספרו של רומן גארי שיצא לאור בימים אלה גז. "חייתי חודש במנזר ועברתי על 40 ארגזים מארכיון הסוכר"

"הצרפתיות יכולות להשקיע בפריט טוב אחד של שאנל או דיור ולחגוג עליו. למשל, חצאית של שאנל שבבוקר הן ילכו איתה לעבודה ויצוותו לה בגדים ואקססוריז של H&M ובערב הן ייצאו עם אותה חצאית לחתונה, בציוות אחר"

מחדש ברוח גארי, לפי ההערות וההתייחסויות בכתב ידו. פשוט הבנתי שכל מה שכתבתי עד אז לא היה נכון". עם השנים היא אף קיבלה אזרחות צרפתית, אבל כעת היא פה, מרצה באוניברסיטה ובמקומות אחרים על עיר האורות, ותוך כדי זה עוברת על מחקר ב"יד ושם" שנושאו "אמהות בשואה", עורכת ספרים וכתבי יד וכותבת ביקורות ספרים לעיתון "הארץ".

אז איך מצאת את עצמך בחזרה בישראל?
 "באחד הביקורים שלי בארץ הסתובבתי ברחוב באזל וראיתי בחור שירד לטייל עם כלב. הוא הסתכל עלי ואני עליו והתחלנו לדבר. למחרת בערב יצאנו ומאז אנחנו יחד. שמו ערן גז והיום הוא בעלי. בשבילו חזרתי לארץ, למרות שלא תכננתי. מאז אני מתעוררת כל בוקר בתל-אביב וחולמת שאני בפריז".

את מאמינה שהחברים שלך בפריז ישנו את אזרחות הייחם המהנים בעקבות הפיגועים? "החברים לא יוכלו לשכוח את מה שקרה, אבל בסופו של דבר אני מאמינה שהצרפתי הצעיר לא ישנה דבר ממנהגיו. החברים סיפרו שאחרי הפיגועים במערכת העיתון 'שרלי האברו' וב'היפר כשר' היה להם בהתחלה מוזר לנסוע במטרו, אבל זה עבר. גם התיירים ימשיכו להגיע, כי פריז היא עיר שמושגת על תיירים, ורוב האנשים שמסתובבים בה במשך היום הם תיירים. הצרפתים כרגע בהלם טוטאלי, אבל הם עם שבוחר בחיים".

כעבור חודש הוא ענה ומאוד עורר אותי להמשיך במחקר. ממש לפני שעמדתי להגיש את הדוקטורט, פניתי אליו שוב וביקשתי ממנו שיאפשר לי לעיין בארכיון הפרטי של אביו. הוא אישר לי, ומאז ועד היום אני הייתה הראשונה והאחרונה שנכנסה לשם".

הארכיון של גארי ממוקם בעיר קאהן, בירת נורמנדי, בתוך מנזר. "נתנו לי חדר של נזירות, חייתי שם חודש ועברתי על 40 ארגזים. אחרי שקראתי את כל החומר, פשוט מחקתי וכתבתי את כל עבודת הדוקטורט

גארי". גארי, שידוע גם בשם העט אמיל אז'אר, מוכר לקהל הישראלי בעיקר מספריו "כל החיים לפניו" ו"עפיפונים". ספר נוסף שלו משנת 1976, בשם "פסבדו", יצא בימים אלה בעברית בהוצאת "כתר", וגז, הנחשבת למומחית בעלת שם לגארי, כתבה את ההקדמה לספר.

העבודה על הדוקטורט נמשכה חמש שנים. בשנה החמישית גז החליטה שהיא רוצה למצוא את בנו של גארי. "פתחתי את ספר הטלפונים, מצאתי מספר כתובות וכתבתי לו לכולן.